

UVOD	14
SITUACIONA ANALIZA	14
Geografski položaj.....	14
Demografski uslovi.....	15
Zaposlenost	16
Industrija i MSP	17
Ponuda radne snage.....	18
Industrijsko - poslovne zone u Subotici	18
Očekivane investicije i dalji koraci	20
Turizam u funkciji ekonomskog razvoja	20
Saradnja sa reprezentativnim sindikatima.....	21
STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA.....	21
Nezaposlenost	21
Struktura nezaposlenih lica – teže zapošljive kategorije.....	23
Višak zaposlenih	24
Ranjive grupe na tržištu rada	25
Žene na lokalnom tržištu rada.....	26
Samozapošljavanje i novo zapošljavanje žena.....	27
Osobe sa invaliditetom na lokalnom tržištu rada	27
Mladi na lokalnom tržištu rada	29
Lica starija od 45 godina života	30
Romi na lokalnom tržištu rada	30
PRIORITETI POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA	32
MAPIRANJE ZAINTERESOVANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZAPOŠLJAVANJA	33
Analiza problema zapošljavanja u Subotici.....	33
Potencijali zapošljavanja na lokalnom nivou.....	34
SWOT ANALIZA.....	35
AKCIONI PLAN ZAPOŠLJAVANJA ZA 2017. GODINU	35

LISTA AKRONIMA

LS	-	Lokalna samouprava
NSZ	-	Nacionalna služba za zapošljavanje
LSZ	-	Lokalni savet za zapošljavanje
MSP	-	Mala i srednja preduzeća
APV	-	Autonomna pokrajina Vojvodina
RS	-	Republika Srbija
OSI	-	Osobe sa invaliditetom
NVO/OCD	-	Organizacija civilnog društva
KZM	-	Kancelarija za mlade
NAPZ	-	Nacionalni akcioni plan zapošljavanja
ECR	-	Edukativni centar Roma
RRA	-	Regionalna razvojna agencija

U skladu sa Zakonom o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10 i 38/15), Lokalni akcioni plan zapošljavanja, predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na godišnjem nivou.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja usklađen je sa postojećim nacionalnim dokumentom zapošljavanja – Nacionalnim akcionim planom zapošljavanja (u daljem tekstu NAPZ) za 2017 godinu.¹ NAPZ predstavlja operacionalizaciju Nacionalne strategije zapošljavanja za period 2011–2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 37/11), a u izradi ovog dokumenta i definisanju ciljeva i prioriteta politike zapošljavanja učestvovali su socijalni partneri, relevantne institucije i ostale zainteresovane strane.

Nakon uspješne realizacije Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2011. godinu zahvaljujući kome je otvoreno 56 novih radnih mesta, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2012. godinu putem koga je 99 naših nezaposlenih sugrađana pronašlo zaposlenje, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2013. godinu putem koga je zaposleno 127 sugrađana, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2014. godinu putem koga je zaposleno 113 sugrađana, Lokalnog akcionog plana za 2015. godinu koji je uposlio 89 osoba, kao i Lokalnog akcionog plana za 2016. godinu koji je uposlio 49 osoba Savet za zapošljavanje grada Subotice je dao inicijativu stručnim službama za izradu dokumenta za 2017. godinu.

LAPZ 2017 obezbeđuje usklađenost sa sektorskim politikama i tekućim reformskim procesima od značaja i uticaja na oblast politike zapošljavanja. Lokalni akcioni plan zapošljavanja za grad Suboticu za 2017. godinu (u daljem tekstu: LAPZ 2017) predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na lokalnom nivou u 2017. godini, definiše ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja na lokalnom nivou i utvrđuje programe i mere koje će se realizovati kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja za Suboticu za 2017. godinu usklađen je i sa drugim relevantnim dokumentima na lokalnom, pokrajinskom i republičkom nivou: Pokrajinskim akcionim planom zapošljavanja, Programom za poboljšanje stanja u oblasti privrede, preduzetništva i zanatstva u AP Vojvodini,² Pokrajinskim akcionim planom politike za mlade,³ Strategijom karijernog vođenja i savetovanja u Republici Srbiji⁴ i Nacionalnom strategijom za poboljšavanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji,⁵ kao i sa Strategijom lokalnog održivog razvoja grada Subotice za period 2013–2022. godine.⁶

U definisanje i izradu lokalnog akcionog plana zapošljavanja za Suboticu za 2017. godinu bili su uključeni socijalni partneri, predstavnici relevantnih institucija i drugi lokalni akteri zapošljavanja, sa ciljem svestranog sagledavanja problematike zapošljavanja i stvaranja mogućnosti za kvalitetniju realizaciju planiranih programa i mera zapošljavanja na lokalnom nivou.

SITUACIONA ANALIZA

Geografski položaj

Grad Subotica se nalazi u blizini državne granice Republike Srbije i Mađarske na 46° 05' 55'' severne geografske širine i 19° 39' 47'' istočne geografske dužine. Kao najseverniji grad države i drugi po veličini grad u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, Grad Subotica se nalazi u Severnobačkom okrugu i zahvata površinu od 1.007 kvadratnih kilometara. Prosečna nadmorska visina Subotice je 114 m, 40 m iznad nivoa Tise kod Kanjiže i 32 m iznad nivoa Dunava kod Baje (Mađarska). Pored Mađarske, Grad Subotica se graniči još sa četiri jedinice lokalne samouprave u Republici Srbiji i to: sa Gradom Sombor, Opštinom Bačka Topola, Opštinom Senta i Opštinom Kanjiža.

Kroz teritoriju grada, prolazi tranzitni panevropski put E-75, preko koga je Subotica povezana sa Mađarskom na severu i preko Beograda sa Južnom Evropom na jugu. U samom gradskom naselju Subotica, ukrštaju se magistralni pravci prema Novom Sadu, Somboru, Horgošu i Senti. U blizini grada nalazi se veliki broj graničnih prelaza od kojih su Horgoš i Kelebija najfrekventniji.

Središte grada i okruga je gradsko naselje Subotica. Pored gradskog naselja Subotice, grad obuhvata i sledeća naselja: Bajmok, Bački Vinogradi, Bačko Dušanovo, Bikovo, Višnjevac, Gornji Tavankut, Donji Tavankut,

1

Izvor: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/usvojen-nacionalni-akcioni-plan-zaposljavanja-za-2017-godinu/> (05.02.2017.)

2 Izvor: <http://www.spriv.vojvodina.gov.rs>

3 Izvor: http://www.omladina.info/docs/akcioni_plan.pdf (20.01.2017.)

4 Izvor: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/1/1336_skvis_strategijakarijernog.pdf (05.01.2017.)

5 Izvor:

http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20POBOLJ%20C5%A0ANJE%20POLO%20C5%BDAJA%20C5%BDENA%20I%20UNAPRE%20C3%90IVANJE%20RODNE%20RAVNOPRAVNOSTI.pdf (20.01.2017.)

6 Izvor: http://www.subotica.rs/documents/slor/slor_sr.pdf (05.01.2017.)

Demografski uslovi

Na osnovu podataka iz popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine, Grad Subotica je imao 141.554 stanovnika. Usled negativnog prirodnog priraštaja i sve učestalijih migracija stanovništva, broj stanovnika je u konstantnom opadanju. Na osnovu procena Republičkog zavoda za statistiku, procenjeni broj stanovnika Grada Subotice na dan 30.06.2016. godine je iznosio 139.011 stanovnika.⁷

Zvanični rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine prikazuju sledeću disperziju prema mestu stanovanja na teritoriji grada Subotice:

GRADSKE MESNE ZAJEDNICE		PRIGRADSKE MESNE ZAJEDNICE		
1. ALEKSANDROVO	6.669	1. BAČKI VINOGRADI	1.922	
2. BAJNAT	2.712	2. BAČKO DUŠANOVO	627	
3. CENTAR I	3.032	3. BAJMOK	7.414	
4. CENTAR II	3.137	4. BIKOVO	1.188	
5. CENTAR III	4.157	5. ČANTAVIR	6.591	
6. DUDOVA ŠUMA	10.259	6. ĐURĐIN	1.441	
7. GAT	4.063	7. HAJDUKOVO	2.313	
8. KER	3.916	8. KELEBIJA	2.142	
9. KERTVAROŠ	7.338	9. LJUTOVO	1.067	
10. MAKOVA SEDMICA	4.820	10. MIŠIĆEVO	377	
11. MALI BAJMOK	4.884	11. MALA BOSNA	1.076	
12. MALI RADANOVAC	4.617	12. PALIĆ	6.969	
13. NOVI GRAD	2.742	13. NOVI ŽEDNIK	2.327	
14. NOVO SELO	7.851	14. STARI ŽEDNIK	1.876	
15. PEŠČARA	6.037	15. ŠUPLJAK	1.115	
16. PROZIVKA	8.704	16. TAVANKUT	3.424	
17. RADANOVAC	2.096	17. VERUŠIĆ	708	
18. ŽELJEZNIČKO NASELJE	5.914	18. VIŠNJEVAC	543	
19. ZORKA	5.486			
UKUPNO		UKUPNO	43.120	
	98.434			
<i>UKUPNO</i>	<i>NA</i>	<i>TERITORIJI</i>	<i>GRADA</i>	<i>SUBOTICE</i>
				141.554

Tabela 1. Ukupan broj stanovnika na teritoriji grada Subotice⁸

Kretanje ukupnog broja stanovništva opštine Subotica do 1981. godine beleži tendenciju rasta, a od 1981. godine do poslednjeg popisa 2011. godine ta tendencija je obrnuta. Razvoj stanovništva Subotice beleži vrlo nepovoljne tendencije, koje se ogledaju u produblivanju tri globalna demografska procesa: (1) ukupna depopulacija (pad broja stanovnika); (2) prirodna depopulacija (broj umrlih stanovnika prevazilazi broj živorođene dece) i (3) demografsko starenje. Tokom 90-tih godina došlo je do brojnih društveno-ekonomskih i političkih promena koji su uticali na kretanje broja stanovnika. Najveći uticaj na demografske promene imala su velika migraciona kretanja koja su doprinela prilivu izbeglih i raseljenih lica u Suboticu, s jedne strane, dok je ekonomska i politička nestabilnost doprinela povećanom odlasku u inostranstvo, s druge strane. Složen bilans ovih kretanja samo je jedna komponenta ukupne dinamike, a u sadejstvu sa prirodnim kretanjem koje karakteriše nastavak biološke depopulacije, te urušavanje celokupne privrede i loše sprovedeni procesi privatizacije, doveli su do

⁷ Izvor: Republički zavod za statistiku –

<http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/02/35/91/3. Stanovnistvo.pdf> (05.01.2017.)

⁸ Izvor: Republički zavod za statistiku – Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srbiji 2011, Stanovništvo knjiga 2 „Starost i pol, podaci po naseljima“ ISBN 978-86-6161-028-8. – st. 106-110

smanjenja broja stanovnika.

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine, radni kontigent grada Subotice (starosna grupa uzrasta od 15 do 64 godine) je iznosio 97.448 osoba, odnosno 68,84% od ukupnog broja stanovnika, dok je prosečna starost stanovništva iznosila 41,9 godina. U 2012. godini, dolazi do smanjenja broja radnog kontigenta grada Subotice usled negativnog prirodnog priraštaja. Ukupan broj radno sposobnog stanovništva je iznosio 96.844 osoba, odnosno 68,76%, a prosečna starost je ostala nepromenjena. U 2013. godini, nastavlja se smanjenje broja radno sposobnog stanovništva te je radni kontigent iznosio 68,52% od ukupnog broja stanovnika, odnosno 96.080 osoba. Prosečna starost stanovnika je, u 2013. godini, iznosila 42,15 godina. Isti trend se nastavlja i u 2014. godini. Broj radno sposobnog stanovništva iznosio je 95.151 lica, odnosno 68,15% od ukupnog broja stanovnika, dok je prosečna starost stanovništva nastavila sa rastom i iznosila je 42,3 godine. Tokom 2015 godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontigenta stanovništva i pada na brojku od 94.129 osoba.⁹

Subotica	Popis 2011	Procena 2012		Procena 2013		Procena 2014		Procena 2015
Radni kontigent (15-64 godina)	97.448	96.844	↓	96.080	↓	95.151	↓	94.129
% u ukupnom broju stanovnika	68,84%	68,76%	↓	68,52%	↓	68,15%	↓	67,71%
Prosečna starost	41,9	41,9		42,2	↑	42,3	↑	43,1

Tabela 2. Pregled Radnog kontigenta i prosečne starosti po godinama

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine, u grupi radno sposobnog stanovništva grada Subotice, najzastupljenija je starosna grupa ljudi od 55 do 59 godina starosti, koja iznosi 11.405 osoba, odnosno 13,03% radno sposobnog stanovništva. Druga grupa po brojnosti je starosna grupa ljudi od 50 do 54 godina starosti, koja broji 10.614 lica i čiji udeo iznosi 10,89% od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva. Zatim sledi starosna grupa od 30 do 34 godine starosti, čiji udeo iznosi 11,90% u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva. Zabrinjavajući podatak je, da je udeo grupe ljudi starosnog uzrasta od 15 do 19 godina u radno sposobnom stanovništvu, najmanji od svih starosnih kategorija i iznosi svega 7,94% ili 7.733 osoba.

Zaposlenost

Republički zavod za statistiku objavio je podatke o registrovanoj zaposlenosti za 2015. godinu, prema novom izvoru – Centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO). Takođe, razvijena je nova metodologija zasnovana na kombinovanju podataka CROSO i Statističkog poslovnog registra (SPR).

Prelaskom na novi izvor podataka proširuje se obuhvat poslovnih subjekata, pa samim tim i broja zaposlenih u tim subjektima, uključujući sve modalitete zaposlenosti.

Definicija registrovane zaposlenosti – Pod pojmom zaposleni podrazumevaju se lica koja imaju formalno pravni ugovor o zaposlenju, odnosno zasnovan radni odnos sa poslodavcem, na određeno ili neodređeno vreme; lica koja rade van radnog odnosa, na osnovu ugovora o delu ili na osnovu ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova; lica koja obavljaju samostalne delatnosti ili su osnivači privrednih društava ili preduzetničkih radnji; kao i lica koja obavljaju poljoprivredne delatnosti a nalaze se u evidenciji Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja.

Ukupan broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 42.356 lica. Zaposlenih kod pravnih lica i preduzetnika, u radnom odnosu i van radnog odnosa, kao i lica koja obavljaju samostalne delatnosti ili su osnivači privrednih društava ili preduzetničkih radnji bilo je 40.732. Registrovanih individualnih poljoprivrednika bilo je 1.624, što je manje u odnosu na 2015 godinu za 61 registrovanog poljoprivrednika.

Grad Subotica	prosek 2016.
---------------	-----------------

⁹ Izvor: Republički zavod za statistiku – Saopštenje SN70 (broj 187 god LXV, 15.07.201.) Statistika stanovništva “Procene stanovništva u Republici Srbiji u 2014. godini” SRB187 SN70 150715 i obrada na osnovu podataka sa: <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptKey=indId%3d18030302IND01%26102%3dRS1%2cRS12%2cRS125%2c80438%2640%3d0%2c00%2c01-4%2c05-9%2c10-14%2c15-19%2c20-24%2c25-29%2c30-34%2c35-39%2c40-44%2c45-49%2c50-54%2c55-59%2c60-64%2c65-69%2c70-74%2c75-79%2c80-84%2c85%262%3d201100%2c201200%2c201300%2c201400%2c201500%2623%3d0%2c1%2c2%26sAreaId%3d18030302%26dType%3dName%26lType%3dSerbianCyrillic> (05.01.2017.)

Ukupno	42.732
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	784
Rudarstvo	-
Prerađivačka industrija	10.725
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	501
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	666
Građevinarstvo	1.764
Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	8.026
Saobraćaj i skladištenje	3.281
Usluge smeštaja i ishrane	1.529
Informisanje i komunikacije	794
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	467
Poslovanje nekretninama	133
Stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti	1.392
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	732
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	2.058
Obrazovanje	2.678
Zdravstvena i socijalna zaštita	3.573
Umetnost, zabava i rekreacija	662
Ostale uslužne delatnosti	905
Registrovani individualni poljoprivrednici	1.624

Tabela 3. Registrovana zaposlenost u Subotici, 2017. – godišnji prosek.¹⁰

Posmatrajući strukturu zaposlenih na teritoriji Grada Subotice prema delatnostima tokom 2016. godine, može se zaključiti da je najveći broj zaposlenih u sektoru prerađivačke industrije, zatim u sektoru trgovine na veliko i malo i popravci motornih vozila, na trećem mestu su zaposleni u okviru sektora zdravstvene i socijalne zaštite. Sa druge strane, najmanji broj zaposlenih je u sektoru poslovanja nekretninama, zatim u sektoru snabdevanja električnom energijom, gasom i parom, dok su na trećem mestu zaposleni u okviru sektora finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja.

Industrija i MSP

Industrija Subotice je bila raznovrsna. Pored prehrambene industrije u raznim svojim podsektorima, intenzivno su se razvijali elektro-metalni kompleks, hemijska industrija, industrija tekstila, prerada kože i proizvodnja obuće, čarapa, štamparije i građevinarstvo. U odnosu na njih može se očekivati manje ili više intenzivan razvoj i u budućnosti, jer raspoloživi potrebni resursima (kapaciteti, znanje i iskustvo, potrebna radna snaga, sirovinaska osnova ili raspoložive komponente, tržište).

Prerađivačka industrija se smatra najjačom industrijskom granom Subotice, a čini je elektro i mašinska industrija odnosno elektromašingradnja, podsektor industrije koji je u dubokoj krizi, ali u kome još uvek postoje značajni razvojni potencijali. U okviru prehrambene industrije zastupljeni su podsektori proizvodnje, konditorske industrije, proizvodnje stočne hrane. U okviru tekstilne industrije takođe se uočavaju pozitivna pomeranja, posebno oblast čaraparstva predstavlja značajan potencijal. Zanatstvo i štamparije predstavljaju prepoznatljivi deo privrede Subotice. Analize pokazuju da se kao slabiji podsektori u ovom trenutku mogu istaći hemijska industrija, koju sledi industrija prerade mesa u okviru koje nadu budi tek nekoliko manjih kapaciteta. Takođe i nekad moćna industrija prerade voća i povrća je usled neadekvatne privatizacije u dubokoj krizi. Nekoliko manjih vinarija otvara novo tržište za lokalne vinare.

Kada je reč o malim i srednjim preduzećima, ona su koncentrisana uglavnom u oblasti trgovine i usluga, a kada je reč o prerađivačkoj industriji, ima ih u oblasti prehrambene industrije, prerade plastike, tekstilne industrije. Preduzetničke radnje se takođe u najvećem delu koncentrišu u sektorima trgovine, usluga, posebno prevoza, a tek manji deo njih je aktivan u oblasti prehrambene industrije, prerade plastike ili elektro-metalne industrije.

¹⁰ Izvor: Republički zavod za statistiku – Saopštenje ZP20, Statistika zaposlenosti i zarada 2016. godine, <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=27> (05.01.2017)

Posmatrajući strukturu privrede grada prema delatnostima, zaključuje se da najveći broj privrednih društava i preduzetnika deluje u okviru sektora: trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala.

Ponuda radne snage

Područje rada/Grupa zanimanja	Nezaposlena lica na dan 31.12.2016. godine				Prijavljene potrebe		Zapošljavanje				Zapošljavanje sa evidencije			
	Ukupno		Osobe sa invaliditetom				Ukupno		Osobe sa invaliditetom		Ukupno		Osobe sa invaliditetom	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Osobe sa invaliditetom	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
	7.528	3.527	402	165	1.240	0	18.428	8.564	375	117	3.821	2.001	375	117
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	521	287	40	20	6	0	2.392	951	72	19	557	276	72	19
Šumarstvo i obrada drveta	103	28	5	0	11	0	786	350	29	4	239	115	29	4
Geologija, rudarstvo i metalurgija	8	5	0	0	3	0	1.667	681	24	6	220	107	24	6
Mašinstvo i obrada metala	507	36	57	6	58	0	1.740	440	43	4	368	97	43	4
Elektrotehnika	262	25	11	1	22	0	390	79	7	0	104	43	7	0
Hemija, nemetali i	210	125	9	4	6	0	662	200	9	4	138	47	9	4
Tekstilstvo i kožarstvo	355	337	30	26	164	0	868	728	17	15	286	261	17	15
Komunalne, tapetarske i farbarske	59	1	6	0	26	0	615	353	54	22	183	89	54	22
Geodezija i građevinarstvo	310	111	12	1	12	0	563	57	15	0	130	18	15	0
Saobraćaj	194	35	5	0	22	0	739	11	2	0	99	0	2	0
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	334	208	24	17	138	0	3.211	1.929	51	23	597	382	51	23
Ekonomija, pravo i administracija	689	447	14	7	68	0	1.878	984	27	5	296	177	27	5
Vaspitanje i obrazovanje	185	151	4	3	7	0	785	495	11	8	126	79	11	8
Društveno - humanističko područje	101	70	1	1	3	0	543	336	4	2	95	60	4	2
Prirodno - matematičko područje	92	48	3	2			188	143	0	0	33	28	0	0
Kultura, umetnost i javno	69	49	1	1			194	87	0	0	26	9	0	0
Zdravstvo, farmacija i socijalna	108	83	4	4	52	0	611	502	3	2	177	147	3	2
Fizička kultura i sport	14	4	0	0	3	0	64	15	0	0	14	5	0	0
Ostalo	3.407	1.477	176	72	639	0	532	223	7	3	133	61	7	3

Tabela 4. Ponuda radne snage na dan 31.12.2016. godine.¹¹

Tabela prikazuje potrebe poslodavaca u sferi novog zapošljavanja, kao i potrebe novog zapošljavanja po području rada/grupa zanimanja. Uzimajući u obzir tri najveća područja rada, zapažanju su da je najviše potreba za radnom snagom bilo iz područja rada tekstilstva i kožarstva, zatim iz područja rada trgovine, ugostiteljstva i turizma, i na kraju iz područja rada zdravstva, farmacije i socijalne zaštite.

Što se tiče zapošljavanja, najviše je zaposlenih lica u oblasti poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane, zatim u oblasti geologije, rudarstva i metalurgije, odnosno u oblasti mašinstva i obrade metala.

U sektoru MSP potrebni su dodatni napor i njihovom povezivanju i integraciji radi zajedničkog nastupa na tržištu i prema resursima koje koriste u svojoj proizvodnji. U tom smislu inicijative udruživanja u klastere i kooperative potrebno je adekvatnije podržati.

Industrijsko - poslovne zone u Subotici

U cilju efikasnog rešavanja problema ekonomske stagnacije i smanjenje stope nezaposlenosti, Grad Subotica je prepoznao uspešnu formulu i početkom 2010. godine pokrenuo aktivnosti sa ciljem privlačenja

¹¹ Izvor: Statistika Nacionalne službe za zapošljavanje, Ponuda radne snage na dan 31.12.2016. godine., Subotica, 2016

domaćih i stranih investicija. Pored otvaranja novih radnih mesta, realizacijom investicija stižu se mnogi preduslovi priliva sredstava u budžet Grada naplatom poreza na zarade, poreza na imovinu, te naknade za ekologiju. Treba imati u vidu činjenicu da će pojedina javna i javno komunalna preduzeća dugoročno naplaćivati energente i pružati svoje usluge investitorima, da investitori imaju tendenciju angažovanja lokalne projektantske i građevinske operative, kao i angažovanje manjih lokalnih firmi i preduzeća za potrebe funkcionisanja i poslovanja, da realizacijom investicija dolazi do povećanja izvoza kao i uvođenje i ovladavanje novim tehnologijama i procedurama.

Januara 2010. godine Grad osniva Javno Preduzeće "Privredno tehnološki parkovi Subotica" kao tada jedino preduzeće u Srbiji čija se delatnost isključivo odnosi na privlačenje direktnih investicija. Misija ovog preduzeća je oživljavanje privrede Grada, naročito u oblasti proizvodnje, realizacijom "greenfield" investicija. Preduzeće je funkcionisalo do kraja 2016. godine kada na je ugašeno zbog Zakona o budžetskom sistemu.

Od kraja 2010. godine preduzeće "Dunkermotoren" d.o.o. se u Subotici bavi proizvodnjom mikromotora. Od oktobra 2012. godine, "Dunkermotoren" d.o.o. kao zakupac, posluje u okviru proizvodne hale površine oko 4.800 m² u vlasništvu preduzeća za upravljanje slobodnom zonom "Subotica" u Industrijskoj zoni "Mali Bajmok", u okviru režima slobodne zone. Investitor trenutno zapošljava oko 100 radnika i ima nameru da u narednom periodu zaposli ukupno oko 200 radnika. Ova kompanija je u okviru investicije implementirala i svoj razvojni centar. 2012. godine izvršena je akvizicija „Dunkermotoren“-a od strane američke kompanije „Ametek“ koja je jedan od svetskih lidera u proizvodnji elektronskih instrumenata i eletromehaničkih naprava. 2. jula 2015. godine „Ametek“ je otvorio novi proizvodni pogon za izradu mikromotora (Flore Care and Specialty Motors Division) u okviru eksteritorijalnog dela Slobodne zone „Subotica“ i trenutno zapošljava oko 150 radnika, dok u sledećem periodu ova kompanija ima nameru da proširi kapacitete u okviru područja slobodne zone.

U septembru 2010. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa nemačkim investitorom "Norma Group" koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je na osnovu Uredbe o uslovima, načinu i postupku pod kojima građevinsko zemljište u javnoj svojini može otuđiti ili dati u zakup po ceni manjoj od tržišne cene, odnosno zakupnine ili bez naknade, kao i uslove, način i postupak razmene nepokretnosti (u daljem tekstu: Uredba), zadovoljila sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 23.11.2010. godine stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. Preduzeće "Norma grupa Jugoistočna Evropa" d.o.o. od jula 2011. godine posluje u novoizgrađenom proizvodnom objektu od oko 13.000 m² u Industrijskoj zoni "Mali Bajmok", u režimu slobodne zone i trenutno zapošljava oko 430 radnika.

U februaru 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa nemačkim investitorom "Continental-Contitech" koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je zadovoljila sve kriterijume na osnovu Uredbe i potpisivanjem Ugovora 15.09.2011. godine, stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. Od novembra 2012. godine investitor posluje u okviru novoizgrađenog proizvodnog objekta prve faze, površine oko 6.000 m², na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok", u okviru režima slobodne zone i trenutno zapošljava oko 650 radnika. 8. jula 2015. godine potpisan je novi Memorandum o razumevanju sa „Contitech Fluid Serbia“ kao povezanim licem investitora, a na osnovu kojeg će investitor tokom 2016. godine započeti izgradnju novog proizvodnog objekta od 12.200 m² kao realizaciju druge faze svoje investicije u Subotici, u okviru kojeg ima nameru da u periodu od tri godine zaposli dodatnih 500 radnika.

U novembru 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa austrijskim investitorom "Swarovski" koji se bavi proizvodnjom i obradom kristala i kristalnih komponenti. Ova kompanija je na osnovu Uredbe, zadovoljila sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 20.03.2012. godine, stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. "Swarovski Subotica" d.o.o. je početkom 2015. godine završio izgradnju proizvodnog objekta (prva faza) površine oko 15.000 m² na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok" u okviru režima slobodne zone. U naredne tri godine od dobijanja Uputrebne dozvole za proizvodni objekat, "Swarovski Subotica" d.o.o. ima nameru da zaposli oko 600 radnika. Takođe, ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uslovi, ova kompanija bi na istoj parceli započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 300 radnika.

Novembra 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa italijanskim investitorom "Calzedonia" koji se bavi proizvodnjom dečijih, ženskih i muških čarapa, kupaćih kostima i donjeg veša robnih marki "Calzedonia", "Intimissimi", "Falconeri" i "Tezenis". Investitor je na osnovu Uredbe zadovoljio sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 26.04.2012. godine, stekao pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. "Calzedonia" je osnovala ćerku kompaniju "Gordon" d.o.o. koja je od novembra 2013. godine započela proizvodnju u novoizgrađenom proizvodnom objektu (prva faza) površine oko 12.000 m² na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok" i trenutno zapošljava blizu 1.100 radnika. U naredne tri godine, "Gordon" d.o.o. ima nameru da zaposli oko 1.000 radnika, a ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uslovi, ova kompanija bi na istoj parceli započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 200 radnika.

Avgusta 2012. godine potpisan Ugovor sa privrednim društvom "Tyrolian Real Estate" za kupovinu parcele od 4 hektara u Komerčijalnoj zoni "Petar Drapšin" za izgradnju "retail" parka. Realizacijom ove

investicije, prodajom parceli od 4 hektara, Grad je otplatio više od 70% vrednosti cele kupljene vojne imovine od 144 hektara, a takođe i omogućiti otvaranje novih radnih mesta.

Maja 2013. godine potpisan je kupoprodajni ugovor za dve građevinske parcele na Industrijskoj zoni "Mali Bajmok" sa italijanskim investitorima "Leonardo" i "Givi" koji se bave proizvodnjom obuće i kožne galanterije. Novoosnovana preduzeća "Perseo" i "G.C. 013" započeli su pripremne aktivnosti za realizaciju investicija.

Očekivane investicije i dalji koraci

Osnivanjem novog Sekretarijata za investicije i razvoj u okviru Gradske uprave, Grad Subotica je na sebe preuzeo poslove koje su bili u nadležnosti JP Privredno-tehnološki parkovi Subotica u likvidaciji. S tim u vezi, nastavljeni su pregovori sa nekoliko potencijalnih investitora iz oblasti proizvodnje i komercijalnog sektora koji se nalaze u različitim fazama.

U cilju kreiranja pozitivne poslovne klime poslovanja za sve postojeće i buduće investitore, preduzimaju se aktivnosti daljeg infrastrukturnog opremanja lokacija namenjenih, kako za „grinfild“ tako i za „braunfild“ i „grejfeld“ investicije.

Tokom 2016. godine završena je izgradnja Poslovno proizvodne hale u Privrednoj zoni „Mali Bajmok“. Izvršen je tehnički pregled hale i predat je zahtev za dobijanje upotrebne dozvole, koja se očekuje tokom prvog kvartala tekuće godine. S obzirom da je Poslovno proizvodna hala u vlasništvu Grada Subotice, s jedne strane, obogatiće se investiciona ponuda grada u sferi „grejfeld“ investicija, dok će sa druge strane, Grad ostvarivati određene prihode od davanja hale u zakup novim investitorima. Prošle godine završena je izgradnja novog dvosmernog saobraćajnog priključka na državni put 1b reda, kao i izgradnja kolovoza i trotoara. Njihovom realizacijom izgradnje obezbedio se bolji, bezbedniji, sigurniji i efikasniji saobraćaj u okviru Privredne zone „Mali Bajmok“, za sve zaposlene građane Subotice, postojeće i buduće proizvodne kompanije.

Tokom 2017. godine planira se izrada projekta i započinjanje izgradnje Carinskog terminala u okviru Privredne zone „Mali Bajmok“. Zbog rastućih potreba prisutnih investitora za električnom energijom, u toku je izgradnja 20 kV kablovskog voda od TS 110/20 kV „Subotica-4“ do severne granice Privredne zone „Mali Bajmok“. Usled povećane potrošnje vode na mesečnom nivou i potreba prisutnih investitora, trebalo bi isplanirati izgradnju infrastrukturnih objekata koji će zadovoljiti njihove potrebe. Realizacijom svih planiranih aktivnosti i projekata, lokacija Privredne zone „Mali Bajmok“ zadržaće visok stepen atraktivnosti za postojeće prisutne investitore, s jedne strane, odnosno povećavaće svoju atraktivnost za nove investitore, s druge strane. Novim zapošljavanjem naših sugrađana ostvariće se višestruke koristi za našu zajednicu: broj nezaposlenih sugrađana će se i dalje smanjivati; povećaće se životni standard sugrađana; povećaće se prihodi Grada Subotice.

Turizam u funkciji ekonomskog razvoja

Turistička privreda grada, prema osnovnim ekonomskim indikatorima, daje relativno mali doprinos ukupnom ekonomskom razvoju. Bez obzira na identifikovane poteškoće, grad Subotica, sa svojom turističkom destinacijom Palić, zauzela je značajno mesto u Strategiji razvoja turizma Republike Srbije, Nacionalnom investicionom planu turizma Republike Srbije i Programu privrednog razvoja AP Vojvodine¹².

Strategija razvoja Republike Srbije, jezera Palić i Ludaš tretiraju kao destinaciju prvog stepena, koja može da privuče snažan miks međunarodnih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih gostiju. Iz različitih izvora, finansiraju se projekti infrastrukture, poput TIC Palić i rekonstrukcije objekta Velika terasa, Ženski štrand, popločavanje staza Velikog parka na Paliću; kao i izrada potrebne tehničke dokumentacije i projekata za bitne buduće aktivnosti izgradnje infrastrukture. Za istočnu obalu obalnog pojasa jezera Palić izrađen je i usvojen plan detaljne regulacije, urađena parcelacija i započet proces eksproprijacije. Trenutno je u izradi projekat parcelacije za deo obalnog pojasa Palićkog jezera – južna i zapadna obala IV sektora i obale III sektora jezera Palić. Takođe u procesu izrade je i plan detaljne regulacije za regulaciju obalnog pojasa Ludaškog jezera. Zahvaljujući Master planu razvoja Banje Palić i Programu razvoja turizma regiona jezera Palić 2015, stvorena je stručna osnova za dalji razvoj, koja predviđa iskorišćenost pozitivnih odlika destinacije, istorijski imidž letovališta i banjskog kupališta. Dobra lokacija i dostupnost glavnim potencijalnim tržištima, snažna kulturološka pozadina i kvalitetno tržišno okruženje, šanse su razvoja celokupnog lanca vrednosti destinacije sa mogućnošću celogodišnjeg poslovanja. Započeto je nekoliko privatnih investicionih aktivnosti na izgradnji savremenih, ekskluzivnih smeštajnih i ugostiteljskih kapaciteta, sa svim pratećim sadržajima, koje traži današnji sofisticirani, mobilni i dinamični turista.

Na teritoriji Subotice konstantno se podiže kvalitet turističke ponude i unapređuju turistički potencijali koji počivaju na etnografskom nasleđu, npr. revitalizuju se napušteni salaši, obnavljaju se vinogradi, čarde, što svakako doprinosi povećanju zaposlenosti u ovoj oblasti.

¹² Turizam predstavlja ogromni potencijal što je potvrđeno i u strategiji razvoja turizma Republike Srbije koji Suboticu i Palić stavlja u prva 4 prioriteta.

Tokom 2011. godine, u skladu sa preporukama iz Plana razvoja turističkog kompleksa Palić, intenzivno se radilo na izgradnji komunalne i turističke infrastrukture, održavanju i rekonstrukciji objekata u vlasništvu Grada Subotice, kao i na objektima na kojima je Grad Subotica nosilac prava korištenja, koji predstavljaju kulturnu baštinu i značajni su za turističku infrastrukturu. Tako je izgrađeno 8.500 m² privatnih objekata turističke namene i legalizovan određeni broj stambeno-poslovnih objekata. Završene su ili su u toku investicije rekonstrukcije u objekte: Ženski štrand, Velika terasa, Bagoljvar; popločavanje dela staza Velikog parka, parking u ulici Jožefa Hegediša, kanalizacija u ulicama oko jezera, u toku je proces preparcelacije zemljišta oko jezera za uspostavljanje zaštitnog pojasa (zelene bafer zone) i dr.

U toku 2016 godine je nastavljeno popoločavanje šetališta i završeno betoniranje dela šetališta ulica oko Velikog parka. Pored toga završena je I faza rekonstrukcije termalnog bazena i njegove okoline.

Za 2017 godinu planira se rekonstrukcija levog krila Velike terase, završetak rekonstrukcije staze na peščanoj plaži kao i izgradnja trim staze i team bilding staze za posetioce na peščanoj plaži.

Planiraju se novine i na strani zaštite životne sredine – delimična sanacija Krvavog jezera, izvođenje ptičjeg ostrva, međunarodnog koridora za ptice, postavljanje filtera između jezera Palić i Krvavog jezera radi zadržavanja neautohtonih riba. U planu je i koegzistiranje zaštićenog područja i turističkog teritorija na primeru otvaranja tapšinosog kanala, prelaz za posetioce i prelazi za male životinje.

Pored svega pomenutog, planira se i povećanje broja manifestacija, turistički proizvodi manifestacionog turizma.

Za dalji razvoj turističke destinacije Palić, u skladu sa Programom razvoja turizma regiona jezera Palić 2015, neophodno je pomoći i stimulisati male preduzetnike (pružaoce usluga smeštaja u turističkom delu Palića) pri samozapošljavanju, odnosno registraciji soba ili kuća za odmor. Potrebno je stimulisati i postojeće registrovane preduzetnike u zapošljavanju stručnog, obrazovanog kadra za potrebe sektora turizma i ugostiteljstva, poput: recepcionera, sobarica, konobara, pomoćnih radnika u kuhinji, noćnih čuvara i dr.; kako bi se kvalitetom usluge poboljšala primamljivost destinacije Palić. Kvalitet usluge angažovanih turističkih vodiča će doprineti sveukupnom imidžu destinacije.

Saradnja sa reprezentativnim sindikatima

Kroz rad Socijalno-ekonomskog saveta Republike i na lokalnom nivou, kao i zaključivanjem posebnih sporazuma i protokola o saradnji i zajedničkom delovanju između pojedinih socijalnih partnera, razmenjivana su mišljenja i usaglašavani stavovi socijalnih partnera o pojedinim pitanjima od zajedničkog interesa gde sindikati igraju veoma značajnu ulogu a posebno u nastojanjima da se postojeća radna mesta očuvaju i unapredi poštovanje prava zaposlenih, sve u skladu sa zakonima i evropskim standardima.

STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

Osnovni pokazatelji:

Nezaposlenost

Broj nezaposlenih u Subotici, na dan 31.12.2016. godine, iznosio je 7.528 lica, od čega je 3.527 lica ženskog pola, odnosno 46,85%.

Grad Subotica	decembar 2011	decembar 2012	decembar 2013	decembar 2014	decembar 2015	decembar 2016
Nezaposleni-ukupno	10.959	11.325	11.442	10.089	8.879	7.528
Nezaposleni-žene	5.458	5.696	5.758	4.919	4.183	3.527
Nezaposleni-žene %	49,80	50,30	50,32	48,76	47,11	46,85

Tabela 5. Broj i polna struktura nezaposlenih u Subotici, po godinama.¹³

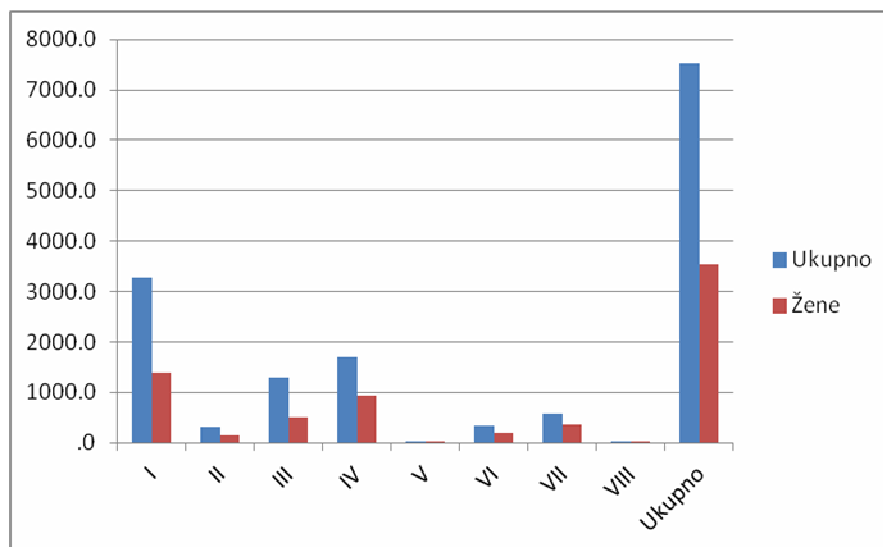
Posmatrajući vremenski period za proteklih šest godina, može se zaključiti da je u gradu tokom prve tri godine posmatranja bio izražen trend rasta broja nezaposlenih lica. Nakon toga, tokom 2015. godine, započeo je proces smanjivanja broja nezaposlenih koji se nastavio i tokom 2016. godine. Isti zaključak se može izvesti i ako se posmatra broj nezaposlenih žena i njihovo učešće u ukupnom broju nezaposlenih lica.

Stepen stručne spreme	2015 decembar		2016 decembar	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
I	3.723	1.590	3.280	1.384

¹³ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje – filijala Subotica Pregled broja zaposlenih lica u mesecu decembru od 2011. do 2016. godine.

II	392	164	324	136
III	1.659	673	1.281	513
IV	2.006	1.087	1.700	926
V	38	12	32	10
VI	383	234	338	203
VII	678	423	570	353
VIII	0	0	3	2
Ukupno	8.879	4.183	7528	3527

Tabela 6. Pregled broja nezaposlenih lica po stepenu stručne spreme u mesecu decembru 2015/2016¹⁴

Grafikon 1. Pregled broja nezaposlenih lica po stepenu stručne spreme u mesecu decembru 2016.

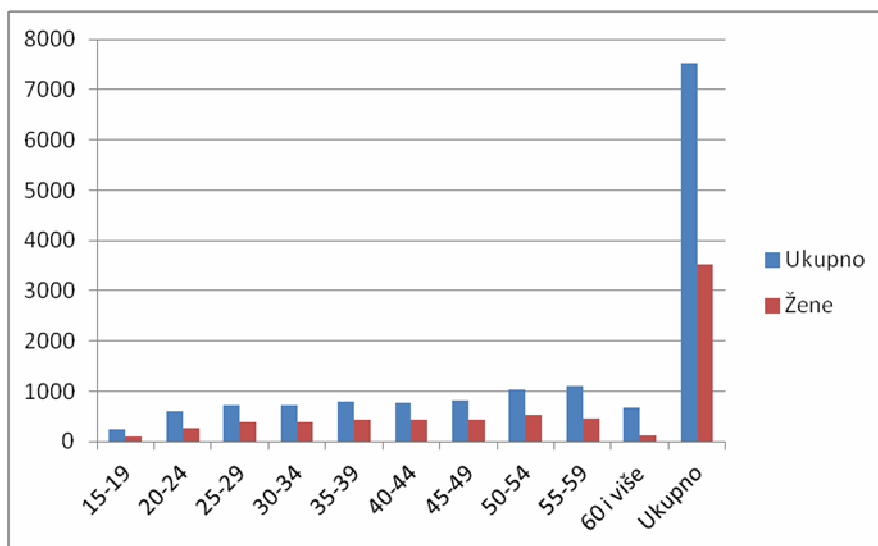
U odnosu na 2015. godinu, struktura nezaposlenih lica prema stepenu stručne spreme je gotovo ista, tako najviše ima lica sa I stepenom stručne spreme 3.280 (43,57%), zatim sa IV stepenom 1.700 (22,58%), sa III stepenom 1.281 (17,02%), sa VII stepenom stručne spreme je 570 lica (7,57%), sa II stepenom 324 lica (4,3%), sa VI stepenom stručne spreme je 338 lica (4,49%), broj lica sa V stepenom stručne spreme 32 (0,42%).

Godina starosti	2015 decembar		2016 decembar	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
15-19	320	135	252	94
20-24	813	384	611	277
25-29	887	489	727	395
30-34	868	470	722	383
35-39	913	479	799	434
40-44	943	519	765	427
45-49	988	521	830	425
50-54	1.214	594	1.044	527
55-59	1.277	524	1.098	448
60 i više	656	68	680	117
Ukupno	8.879	4.183	7.528	3.527

Tabela 7. Pregled broja nazaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembru 2016¹⁵

¹⁴ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po stepenu stručne spreme u mesecu decembru 2016, Subotica, 2016

¹⁵ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembru 2016, Subotica, 2016.

Grafikon 2. Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembru 2016.

Prema godinama starosti najveće učešće imaju lica u grupi od 55 – 59 godina starosti 1.098 lica 12,37%, slede lica odnosno populacija od 50-54 godine starosti 1.044 sa 11,76%, lica od 45 do 49 godina starosti 830 sa 9,35%, a najmanje je nezaposlenih u grupi između 15 i 19 godina starosti 252 – 2,83%. Prema dužini boravka na evidenciji najviše je lica koja čekaju na posao do tri 1.314 lica, što je 17,45%, zatim broj lica koja na posao čekaju od 1 do 2 godina 1.223, odnosno 16,25%, zatim lica koja čekaju 3 do 5 godina -1.081 što iznosi 14,36%.

Struktura nezaposlenih lica – teže zapošljive kategorije

Nezaposlena lica		Prethodno radno iskustvo				Ukupan broj lica koja spadaju u ugrožene kategorije	Osobe sa invaliditetom		Mladi (do 30 godina starosti)		Dugoročno nezaposleni		Korisnici novčane naknade u slučaju nezaposlenosti	
		Prvi put traže zaposlenje / bez radnog		Bili u radnom odnosu / radno			Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	
7.528	3.527	1.919	1.013	5.609	2.514	6.953	404	167	1.590	766	4.393	2.012	406	180
7.528	3.527	1.919	1.013	5.609	2.514	6.953	404	167	1.590	766	4.393	2.012	406	180
7.528	3.527	1.919	1.013	5.609	2.514	6.953	404	167	1.590	766	4.393	2.012	406	180

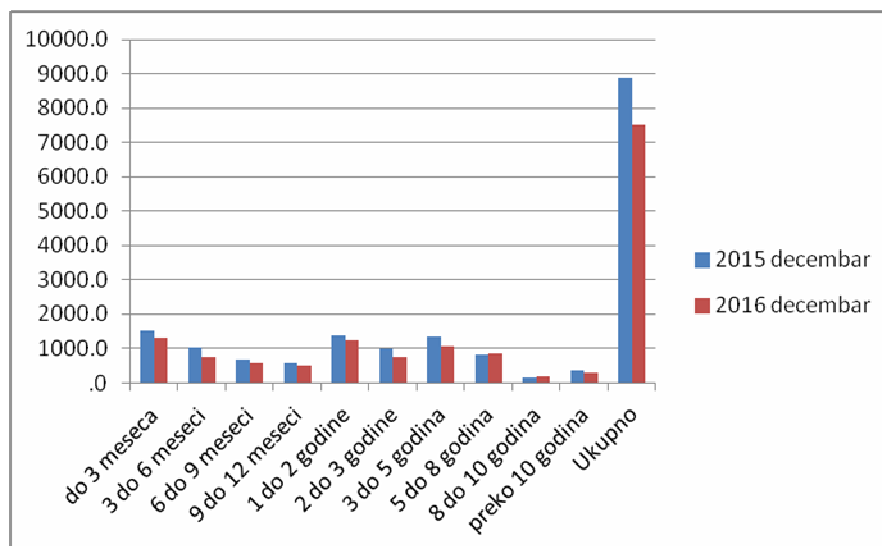
Tehnološki viškovi		Tehnološki viškovi - stariji od 55 godina		Samohrani roditelji		Oba nezaposlena roditelja		Interno raseljena lica		Izbeglice		Korisnici novčane socijalne pomoći	
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
648	313	233	77	444	390	497	220	42	24	4	1	2.192	989
648	313	233	77	444	390	497	220	42	24	4	1	2.192	989
648	313	233	77	444	390	497	220	42	24	4	1	2.192	989

Deca u hraniteljskim porodicama		Povratnici iz inostranstva po sporazumu o readmisiji		Povratnici iz zatvora		Romi		Žrtve trgovine ljudima		Žrtve porodičnog nasilja		Ostale ugrožene kategorije		Lica bez škole ili sa nepotpunom osnovnom školom	
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
2	0	0	0	3	1	246	117	1	1	0	0	112	43	1.425	593
2	0	0	0	3	1	246	117	1	1	0	0	112	43	1.425	593
2	0	0	0	3	1	246	117	1	1	0	0	112	43	1.425	593

Ukupan broj nezaposlenih lica u Subotici zaključno sa decembrom 2016. godine iznosi 7.528, od čega je broj žena 3.527 odnosno 46,85 %. Ukupan broj lica koja spadaju u ugrožene kategorije je 6.953, od toga osobe sa invaliditetom 404 lica, mlađi (do 30 godina starosti) 1.590, dugoročno nezaposleni 4.393 lica.

Dužina čekanja na zaposlenje	2015 decembar	2016 decembar
Do 3 meseca	1.522	1.314
3 do 6 meseci	1.013	763
6 do 9 meseci	689	567
9 do 12 meseci	586	491
1 do 2 godine	1.388	1.223
2 do 3 godine	1.003	746
3 do 5 godina	1.358	1.081
5 do 8 godina	807	843
8 do 10 godina	163	190
preko 10 godina	350	310
Ukupno	8.879	7.528

Tabela 9. Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembar 2015/2016¹⁷

Grafikon 3. Pregled broja nezaposlenih lica po dužini čekanja na zaposlenje 2015/2016.

Značajan, ali numerički teško izraziv pokazatelj promene u strukturi radno aktivnog stanovništva, koji utiče i na zaposlenost odnosno nezaposlenost, je odliv mladih visokoobrazovanih stručnih kadrova. U tom smislu su potrebne kompleksne i celokupne društveno ekonomske mere koje će podržati rad sa studentima i učenicima završnih godina u podizanju njihovih znanja i sposobnosti za preduzetništvo i stvaranje preduslova za podsticaj njihovog adekvatnog zapošljavanja.

Poseban naglasak treba staviti na jačanje menadžerskih sposobnosti lica koja se samozapošljavaju, te na podsticanje visoko obrazovanih lica na samozapošljavanje, jer njihovo pokretanje biznisa nosi sa sobom potencijal povećanog zapošljavanja svih ostalih kategorija nezaposlenih. U konkurenciji sa globalnim tržištem uspešno mogu da se nose samo ona preduzeća koji raspolažu potrebnim znanjem i menadžerskim veštinama.

Višak zaposlenih

¹⁶ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po teže zapošljivim kategorijama u mesecu decembru 2016, Subotica, 2016

¹⁷ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembru 2015/2016 godine, Subotica

Prema članu 153. Zakona o radu, poslodavac je dužan da donese program rešavanja viška zaposlenih, ako utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih ili organizacionih promena u okviru perioda od 30 dana doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vreme i to za najmanje: 10 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu više od 20, a manje od 100 zaposlenih na neodređeno, 10% zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu najmanje 100 a najviše 300 zaposlenih na neodređeno i 30 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu preko 300 zaposlenih na neodređeno. Program je dužan da donese i poslodavac koji utvrdi da će doći do prestanka potrebe za radom iz navedenih razloga najmanje 20 zaposlenih u okviru perioda od 90 dana, bez obzira na ukupan broj zaposlenih kod poslodavca. Kod programa rešavanja viškova zaposlenih, poslodavac je u skladu sa članom 154. Zakona o radu, dužan da pre donošenja programa u saradnji sa reprezentativnim sindikatom i republičkom organizacijom nadležnom za zapošljavanje, preduzme odgovarajuće mere za novo zapošljavanje viška zaposlenih. U tom smislu NSZ ima obavezu da sačini dokument – Mišljenje i predlog mera za zapošljavanje viška zaposlenih i da to sugeriše poslodavcu koji radi program rešavanja viška zaposlenih, a takođe se navode i aktivne mere koje preduzima NSZ – koje su aktuelno na raspolaganju, novo zapošljavanje ili samozapošljavanje, mogućnost korišćenja posredničkih usluga, subvencija, obuka i slično.

Tokom 2016. godine mali broj poslodavaca je ostvario saradnju sa NSZ, odnosno filijalom Subotica po pitanju rešavanja viškova zaposlenih, zbog toga što su poslodavci prilikom iskazivanja viškova zaposlenih uglavnom donosili Odluke o proglašavanju viškova zaposlenih i nisu imali obavezu donošenja Program rešavanja viškova zaposlenih. Obim saradnje sa filijalom Subotica smanjen je u poslednje dve do tri godine u odnosu na raniji period.

U 2016. godini Nacionalna služba za zapošljavanje Subotica radila je 2 programa rešavanja viška zaposlenih, u kojima je od 342 zaposlena na neodređeno vreme, viškovima zaposlenih proglašeno 38 zaposlenih. Programe rešavanja viškova zaposlenih su radili Veterinarski zavod „Subotica“ kod koga je prestala potreba za radom 27 zaposlenih i JKP „Direkcija za izgradnju grada Subotica“ kod koga je prestala potreba za radom 11 zaposlenih.

Ranjive grupe na tržištu rada

Ranjivim se smatraju grupe stanovništva radnog uzrasta čiji su ključni indikatori radnog statusa (stope: zaposlenosti, nezaposlenosti, aktivnosti, ranjive zaposlenosti) bitno nepovoljniji od odgovarajućih prosečnih veličina za ukupno stanovništvo radnog uzrasta.

U Nacionalnom akcionom planu zapošljavanja za 2017. godinu, prioritet za uključivanje u mere aktivne politike zapošljavanja imaju teže zapošljiva lica: dugoročno nezaposlena lica (lica koja su nezaposlena duže od 12 meseci), nezaposleni bez kvalifikacija ili niskokvalifikovani, mladi do 30 godina života, stariji preko 45 godina života, žene i ruralno stanovništvo, višak zaposlenih, osobe sa invaliditetom, Romi, izbegla i raseljena lica i povratnici po Sporazumu o readmisiji. Takođe se u Nacionalnom akcionom planu zapošljavanja za 2016. godinu uočava zaokret ka unapređenju kvaliteta radne snage i potrebe podrške ulaganja u ljudski kapital, uvažavajući smernice i preporuke evropske politike zapošljavanja.

Strukturu nezaposlenih lica u Subotici karakteriše dugoročna nezaposlenost, sa dominantnim učešćem mladih i žena u ukupnom broju nezaposlenih i posebno visokom stopom nezaposlenosti među najosetljivijim, ranjivim, marginalizovanim društvenim grupama – Romima, izbeglicama i interno raseljenim licima, osobama sa invaliditetom, a prisutna je i značajna zastupljenost lica preko 45 godina života.

Kao posebno osetljive podgrupe unutar heterogene i brojne grupe nezaposlenih, izdvajaju se i osobe sa niskim obrazovnim statusom – neobrazovani ili sa srednjim stručnim zanimanjem i stariji radnici (preko 45 godina života). Neadekvatan obrazovni status je posledica neusklađenosti obrazovnog sistema i potreba tržišta rada, što za posledicu ima održavanje izražene stope nezaposlenosti ovih lica jer sa stečenim obrazovanjem ne ispunjavaju tražene uslove za određena radna mesta, te se dužina njihovog ostajanja na evidenciji NSZ produžava često i na nekoliko godina, što predstavlja sve veći problem za društvo i za pojedinca. Takođe, veoma je teško da obrazovni sistem prati proces industrijalizacije i tako odmah iz formalnog obrazovanja pripremi gotove radnike. U mnogim različitim granama industrije izvršena je automatizacija, posebno u prerađivačkoj industriji i potrebno je znanje svakog pojedinca učiniti sveobuhvatnijim i primenljivim na tržištu rada, što je jedino moguće kroz prekvalifikaciju/dokvalifikaciju odnosno kroz obuke koje organizuje NSZ, a koje su namenjene tržištu rada.

Posebno osetljive/ranjive grupe na tržištu rada u Subotici, čine:

1. žene,
2. osobe sa invaliditetom,
3. lica starija od 45 godina života,
4. mladi i
5. Romi.

Žene na lokalnom tržištu rada

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2011. godine na teritoriji grada Subotice živelo je 141.554 stanovnika. U ukupnom broju stanovnika, broj žena iznosio je 73.514 u odnosu na broj muškaraca koji je 68.040. Veliki broj radno sposobnih žena radi u zoni takozvane „sive“ ekonomije, na povremenim poslovima, na zameni, kao radnice kod kuće, kao neplaćene ili manje plaćene od muškaraca i time njihova društvena isključenost biva složenija. Možemo govoriti o pojavi „staklenog plafona“ u društvu koji proizilazi kao konačni rezultat ekonomske i socijalne neravnopravnosti polova. Ona se ogleda u nekoliko grupa faktora koje proističu jedni iz drugih:

1. ukorenjeni stavovi prema muškoj i ženskoj ulozi u društvu, koji često određuju nivo i smer obrazovanja mladih žena,
2. segregacija zanimanja po polu (tradicionalno ženska zanimanja su manje plaćena, manje kompleksna i navodno zahtevaju manje sposobnosti, a i u onim oblastima gde rade većinom žene – muškarci su na rukovodećim položajima),
3. nejednako plaćanje muškaraca i žena za isti posao u korist muškaraca, bez obzira na usvojenu zakonsku regulativu (Zakon o rodnoj ravnopravnosti),
4. poteškoće žena u usklađivanju poslovnih i privatnih obaveza .

Iako su razlike u stopama zaposlenosti i aktivnosti i dalje veoma velike, postoji trend postepenog smanjivanja. Smanjivanje razlika u osnovnim indikatorima zapošljavanja muškaraca i žena evidentirano u periodu od 2006. godine, ukazuje da aktivna politika zapošljavanja koju sprovodi Republika Srbija i podsticanje zapošljavanja žena daje pozitivne rezultate. Do sada je kriza imala najveći uticaj na delatnosti, poput građevinskog sektora i prerađivačke industrije u kojima su zastupljeni "muški poslovi". Iz tih razloga potrebno je nastaviti rodno ravnopravno sprovođenje mera aktivne politike zapošljavanja sa posebnom pažnjom na uključivanje žena u mere.

Opšti indikatori nepovoljnog položaja žena su:

- ▶ ekonomska zavisnost,
- ▶ nezaposlenost i problem zaštite prava zaposlenih,
- ▶ rodni stereotipi u društvu, na poslu i snažan socijalni pritisak,
- ▶ besplatan rad/privređivanje žena na selu, i u prigradskim naseljima sa karakteristikama ruralnog područja
- ▶ loša koordinacija između različitih institucija i organizacija,
- ▶ ne sprovođenje Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Konvencije o pravima žena
- ▶ problemi u usklađivanju privatnih i profesionalnih uloga žena,
- ▶ nedovoljna edukovanost žena u vezi sa svojim pravima.

Na evidenciji NSZ od 7.528 nezaposlenih lica na teritoriji grada Subotice, 3.527 lica su žene (46.85%).

Ciljna grupa: Žene	Subotica	
	Ukupno	%
Ukupno	3.527	100,00%
I stepen stručne spreme	1.384	39,24%
II stepen stručne spreme	136	3,86%
III stepen stručne spreme	513	14,54%
IV stepen stručne spreme	926	26,25%
V stepen stručne spreme	10	0,28%
VI-1 stepen stručne spreme	108	3,06%
VI-2 stepen stručne spreme	95	2,69%
VII-1 stepen stručne spreme	351	9,95%
VII-2 stepen stručne spreme	2	0,06%

Tabela 10. Pregled nezaposlenih žena po stepenu stručne spreme

Struktura nezaposlenih žena prema stepenu stručne spreme je sledeća : najviše nezaposlenih lica je sa I stepenom stručne spreme 1.384 (39,24 %), zatim sa IV stepenom 926 (26.25%), sa III stepenom 513 (14,54%), sa VII stepenom stručne spreme je 351 lica (9,95%), sa II stepenom 136 lica (3,86%)sa VI stepenom stručne spreme je 108 lica (3,06%), dok je najmanji broj nezaposlenih žena sa V stepenom stručne spreme – 10 (0,28%).

Prema godinama starosti, struktura žena je sledeća: populacija od 50 do 54 godina starosti ima najveće učešće u populaciji nezaposlenih - 527 žena odnosno 14,94%. Zatim, slede žene u starosnoj grupi 55-59 godina starosti sa 448 žena, odnosno 12,7%, i žene u starosnoj grupi od 40-44 godina sa 427 žena odnosno 12,1%.

Samozapošljavanje i novo zapošljavanje žena

Samozapošljavanje je jedna od mera aktivne politike zapošljavanja namenjena nezaposlenim licima sa evidencije koja imaju nameru da pokrenu samostalni biznis i bave se privatnim preduzetništvom. Značajno učešće u programima samozapošljavanja na području grada imaju i žene. Neophodan uslov za korišćenje subvencija za samozapošljavanje, pored nezaposlenosti jeste i pohađanje obuke iz preduzetništva. Sva lica koja žele učešće u programu samozapošljavanja obavezna su završiti instruktivnu obuku iz oblasti preduzetništva u organizaciji NSZ, nakon čega ispunjavaju uslove za konkurisanje. Tokom 2016. godine na području grada obuku je završilo 156 nezaposlenih lica, od toga su 77 žene ili 49,36 %, što je skoro polovina i na nivou prethodne i ranijih godina.

Najveće učešće žena jeste u programima subvencije za otvaranje novih radnih mesta i to 53,09%, za razliku od prošle godine kada je učešće žena u zapošljavanju kod drugih poslodavaca bilo najmanje u odnosu na ostale mere.

Učešće žena u programima javnih radova u 2016. godini iznosi 49,12%, što je niže u odnosu na prethodnu godinu.

Kod programa samozapošljavanja učešće žena u ukupnom broju lica koja su pokrenula samostalni posao jeste 44,26%, što je na nivou proseka iz prethodne godine. Ako se posmatra duži vremenski period, kod svih programa zapošljavanja učešće žena je na nivou višegodišnjeg proseka koji se kreće između 40 i 50%.

Preduzetnice su najviše registrovale radnje iz oblasti različitih vrsta usluga, poput frizersko-kozmetičarskih, ugostiteljskih, zdravstvenih, računovodstveni i revizorski poslovi, zatim u proizvodnoj delatnosti – proizvodnja odeće i trgovinskoj delatnosti, dok su druge delatnosti vrlo malo zastupljene. Ovakav trend razvoja usluga se zadržava na istom nivou već nekoliko godina i nije se značajno menjao.

U okviru ženskog preduzetništva posebnu grupu čine agropreduzetnice koje započinju svoje male ekonomske inicijative na lokacijama u prigradskim naseljima čija se ekonomija i razvoj prevashodno baziraju na poljoprivredi. Ovi preduzetnički poduhvati se pokreću u oblasti diverzifikacije poljoprivredne proizvodnje (uzgajanje novih sorti biljaka, organska proizvodnja), prerade mleka, voća i povrća, savremenih oblika bavljenja stočarstvom, u etno preduzetništvu kao i inicijativama u seoskom turizmu.

Iako se ova vrsta preduzetništva u većini slučajeva odvija u okviru gazdinstava (registrovanih), ona ipak spada u kategoriju samozapošljavanja žena, koju treba podržati sa posebnim obzirom na činjenicu da u ovim prigradskim naseljima živi 30 % stanovništva grada Subotice od čega najmanje polovinu čine žene.

Drugi razlog za podršku samozapošljavanju žena u ruralnim područjima Subotice čine opredeljenja u okviru Strategije lokalnog održivog razvoja (SLOR) koja naglašavaju važnost unapređenja poljoprivrede i seoskog turizma kao bitnih razvojnih potencijala grada. Prema novim istraživanjima (SeCons i Femina Creativa, UN Women) žene su glavne inicijatorke novih ideja i predstavljaju vodeću snagu u preobražaju ruralne ekonomije.¹⁸

Osobe sa invaliditetom na lokalnom tržištu rada

Osobe sa invaliditetom se svakodnevno suočavaju sa čitavim nizom prepreka kada je reč o njihovom zapošljavanju, počev od predrasuda, pa sve do arhitektonskih barijera i to na svakom koraku. Da bi osobe sa invaliditetom mogle da zadovoljavaju osnovne egzistencijalne potrebe njima se mora omogućiti pravo na rad, te su potrebne minimalne izmene u pogledu radnog prostora i unapređenja mogućnosti pristupa radnom mestu. Članom 24. Zakona o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji osoba sa invaliditetom,¹⁹ nametnuta je obaveza zapošljavanja osoba iz ove populacije za sve poslodavce koji imaju više od 20 radnika. Uz pomoć pomenutih zakonskih odredbi, određeni broj osoba sa invaliditetom se uključio u svet rada, ali to je i nadalje nedovoljno.

Subotica ima težnju da postane grad koji će se u potpunosti prilagoditi osobama sa invaliditetom, tako da se poslednjih godina velika pažnja posvećuje inkluziji, kako bi lica sa invaliditetom postala aktivni članovi zajednice, koji će svojim potencijalom doprineti razvoju grada. Primeri pozitivne prakse 2011., 2012., 2013. i 2014. godine su pokazali da osobe sa invaliditetom mogu uspešno da rade i postižu predviđene rezultate, razlike su identifikovane u načinu rada i prilagođavanju poslovnog prostora.

Međutim, poslodavci su samo poslednji korak u uključivanju osoba sa invaliditetom na tržište rada. Celokupan proces obrazovanja treba biti prilagođen i osobama sa invaliditetom u sticanju potrebnog znanja i kvalifikacija koje tržište iziskuje.

¹⁸ Prema polaznoj studiji o preduzetništvu žena u Srbiji (SeCon UN Women) i istraživanjima Femine Creative, urbano žensko preduzetništvo je u stagnaciji odnosno opadanju, dok je preduzetništvo žena sa sela u porastu sa mnogo zanimljivih novih ideja.

U pripremi je Strategija APV za poboljšanje položaja seoskih žena u Vojvodini, što bi trebalo da otvori nove mogućnosti u ovim oblastima.

¹⁹ Izvor: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/327_zakon_o_profesionalnoj_rehabilitaciji.pdf (20.01.2015.)

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih OSI		% učešća OSI u Ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	7.528	3.527	404	167	5,36%	4,73%

Tabela 11. Pregled broja nezaposlenih osoba sa invaliditetom i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Na evidenciji Subotičke filijala NSZ je evidentirano 404 osoba sa invaliditetom, od toga su 167 žene (4,73%), dok je 237 lica muškog pola.

Ciljna grupa: Osobe sa invaliditetom	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	404	100,00%	167	100,00%
I stepen stručne spreme	169	41,83%	66	39,52%
II stepen stručne spreme	58	14,36%	24	14,37%
III stepen stručne spreme	80	19,80%	34	20,36%
IV stepen stručne spreme	72	17,82%	34	20,36%
V stepen stručne spreme	2	0,50%	0	0,00%
VI-1 stepen stručne spreme	9	2,23%	3	1,80%
VI-2 stepen stručne spreme	3	0,74%	1	0,60%
VII-1 stepen stručne spreme	10	2,48%	4	2,40%
VII-2 stepen stručne spreme	1	0,25%	1	0,60%

Tabela 12. Pregled nezaposlenih osoba sa invaliditetom po stepenu stručne spreme

Prema stepenu stručne spreme situacija je sledeća : najviše ima lica sa I stepenom stručne spreme 169 (41,83%), zatim sa III stepenom stručne spreme 80 lica (19,80%), sa IV stepenom stručne spreme 72 lica (17,82%), sa II stepenom stručne spreme je 58 lica (14,36%), sa VI stepenom stručne spreme 12 lica (2,97%) , sa VII stepenom stručne spreme 11 lica (2,72%) i sa V stepenom stručne spreme 3 lica (0,5%).

Opšti indikatori nepovoljnog položaja osoba sa invaliditetom na tržištu rada su:

- ▶ ekonomska zavisnost i nemogućnost da se iz te zavisnosti sopstvenim snagama izade,
- ▶ arhitektonske barijere,
- ▶ predrasude i socijalna izolovanost,
- ▶ slaba mobilnost koja dovodi do gubitaka u socijalnim kontaktima, teškoće u radnoj adaptaciji,
- ▶ nedovoljna senzibilisanost poslodavaca za potrebe i mogućnosti radnog angažovanja.

Principi usmereni protiv diskriminacije koji imaju za cilj jačanje svesti društva o potrebi inkluzije osoba sa invaliditetom, kao i o njihovim jednakim pravima, koja su univerzalna i važe za sve su:

- povećanje poštovanja različitosti kroz individualna prava,
- socijalni pristup i uklanjanje barijera,
- podsticanje inkluzije kroz zapošljavanje,
- podrška procesu socijalne integracije,
- jačanje i širenje socijalnih struktura koje sadrže participativnost,
- podizanje nivoa obaveštenosti i podizanje svesti javnog mnjenja.

Ono što je karakteristično za osobe sa invaliditetom je da se samo mali broj lica zapošljava u okviru svoje kvalifikacije ili stručne spreme, nego se zapošljavaju prema svojim očuvanim psihofizičkim mogućnostima.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih OSI sa evidenciji		% učešće OSI u Ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.821	2.001	177	72	4,63%	3,60%

Od početka godine zaključno sa 31.12.2016. godine u Subotici zaposleno je 177 osoba sa invaliditetom, od toga 72 žena (40,68%), kroz javne radove u 2016 godini Grad Subotica je omogućila da budu zaposlene i osobe sa invaliditetom, te je pružila podršku i putem implementacije projekata iz sfere socijalne zaštite.

Mladi na lokalnom tržištu rada

Mladima na tržištu rada u Subotici, iako često mogu imati prednost pri zapošljavanju, nedostatak radnog iskustva otežava proces prvog zaposlenja tako da je procenat onih koji prvi put traže posao izuzetno visok. Deo populacije mladih nema razvijenu svest o potrebi samostalnog razvoja karijere. Nedostatak veština identifikovan je u sledećim oblastima: predstavljanje poslodavcima kroz pisanje CV, pripreme motivacionog pisma, razvoj stilova nastupa na intervjuima. S druge strane, mladi su adaptibilni i mobilni što kreira preduslove lakšeg zapošljavanja izvan mesta boravka, i u sredinama koje su orjentisane na kadar sa visokom stručnom spremom.

Dostignuti nivo obrazovanja mladih je relevantan strukturni indikator nivoa obrazovanja jednog dela kontingenta radne snage koji u bliskoj budućnosti određuje razvojni potencijal zemlje.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Mladih (do 30 godina)		% učešća Mladih (do 30 godina) u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	7.528	3.527	1.590	766	21,12%	21,72%

Tabela 14. Pregled broja nezaposlenih Mladih (do 30 godina) i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Tokom 2016, godine na evidenciji NSZ filijale u Subotici, nezaposlenih lica mladih od 30 godina bilo je 1.590, odnosno 21,12% ukupne populacije nezaposlenih. Od ukupnog broja nezaposlenih koji spadaju u grupu mladi (do 30 godina) 21,72% su osobe ženskog pola.

Ciljna grupa: Mladi (do 30 godina)	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
UKUPNO	1.590	100,00%	766	100,00%
I stepen stručne spreme	560	35,22%	232	30,29%
II stepen stručne spreme	33	2,08%	16	2,09%
III stepen stručne spreme	267	16,79%	90	11,75%
IV stepen stručne spreme	400	25,16%	205	26,76%
V stepen stručne spreme	1	0,06%	1	0,13%
VI-1 stepen stručne spreme	3	0,19%	2	0,26%
VI-2 stepen stručne spreme	92	5,79%	65	8,49%
VII-1 stepen stručne spreme	234	14,72%	155	20,23%
VII-2 stepen stručne spreme	0	0	0	0

Tabela 15. Pregled nezaposlenih mladih (do 30 godina) po stepenu stručne spreme

Najviše nezaposlenih mladih je bilo bez završene osnovne škole, odnosno sa I stepenom stručne spreme 35,22%, zatim, sa IV stepenom stručne spreme 25,16%, dok je sa III stepenom stručne spreme 16,79%, sa VII stepenom stručne spreme 14,72%.

Analiza zapošljavanja mladih pokazuje da se najčešće zapošljavaju kroz fleksibilne oblike rada na honorarnim, privremenim i povremenim poslovima, van prostorija poslodavca i da rade za niže zarade.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije	Broj zaposlenih Mladih (do 30 godina) sa evidencije	% učešća mladih (do 30 godina) u Ukupnom zapošljavanju
------	-------------------------------	---	--

	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.821	2.001	1.439	768	37,66%	38,38%

Tabela 16. Zapošljavanje Mladih (do 30 godine) i njihovo % učešće u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01.01.2016. do 31.12.2016.)

Sa evidencije NSZ od početka godine do 31.12.2016. godine u Subotici se zaposlilo 1.439 mladih lica od čega 768 ili 53,37% žene.

Programi koji se realizuju od strane Nacionalne službe za zapošljavanje pružaju mladima priliku da uspješnije startuju na tržištu rada nudeći mogućnost sticanja radnog iskustva, dodatnog osposobljavanja za konkretan posao, finansijskim podsticanjem poslodavaca za zapošljavanje ili u svojstvu pokretanja sopstvenog biznisa.

Kao preduzetnici mladi se gotovo isključivo odlučuju za pružanje usluga, žene za kozmetičarske i frizerske usluge, dok su muškarci neprikosnoveni u novim tehnologijama, kao što su izrada i održavanje programa za kompjutere i u pružanju usluga u zanatstvu, kao što su molersko-farbarske usluge.

Jedan od programa aktivne politike zapošljavanja je i subvencionisanje poslodavaca za **otvaranje novih radnih mesta**, gde se za zapošljavanje mladih pored osnovnog iznosa daje i dodatni novčani iznos. Jedna od prioritetnih kategorija kod ove vrste subvencije jesu mladi do 30 godina starosti. Na osnovu programa subvencionisanje poslodavaca za otvaranje novih radnih mesta u 2015. godini zaposleno je 61 nezaposleno lice iz ove kategorije. U poređenju sa prethodnom godinom značajno je povećanje učešća mladih, zaposleno ih je 4 puta više.

Programi stručne prakse je program namenjen mladima koji su prvi put radno angažovani u struci koju su stekli tokom redovnog školovanja. Lica se po ovom programu najčešće zapošljavaju u oblasti školstva i socijalne zaštite, kao i u administrativnim zanimanjima i medicini. Realizacija ovih programa je u toku, ove godine ovim programom obuhvaćeno je 63 lica iz kategorije mladih, dok ni jedna mlada osoba sa invaliditetom nije bila uključena u program stručne prakse.

Lica starija od 45 godina života

Rast stope nezaposlenosti u starosnoj grupi od 45 godina života linearno se povećava iz godine u godinu. Razlozi za to su: veliki broj neuspelih privatizacija, odlazak preduzeća u stečaj, smanjenje broja zaposlenih usled ekonomskih poteškoća u poslovanju firmi, zatim podsticanje zapošljavanja lica do 30 godina života, nedostatka adekvatnih znanja i veština.

U starosnoj grupi preko 45 godina života u Subotici ima 3.652 lica (48,51%), od toga žena 1.517 (41,54%), što navodi na zaključak da u ovoj kategoriji ima više muškaraca nego žena. Podaci pokazuju da je većina lica ove starosne grupe iz zaposlenosti prešla u neaktivnost iz raznih razloga kao što su: gubljenje motivacije za aktivno traženje posla jer se poslodavci uglavnom odlučuju za mlađu radnu snagu, nedovoljno znanje i samim tim smanjena mogućnost za zapošljavanje. Iz pomenutih razloga učešće lica preko 45 godina života u dugoročnoj nezaposlenosti i dalje nastavlja da se povećava. U Lokalnom akcionom planu zapošljavanja za 2011. godinu kao posebno osetljive grupe na tržištu rada u Subotici su identifikovane žene, mladi, osobe sa invaliditetom i Romi. Lokalnim akcionim planom zapošljavanja za 2012., 2013., 2014. a i za 2015. godinu, ova lista se proširuje licima preko 45 godina starosti, zbog brojnih okolnosti koje im otežavaju zapošljavanje na lokalnom tržištu rada. U 2016. godini naglasak prilikom stvaranja uslova za novo zapošljavanje treba dati zapošljavanju starijih od 50 godina starosti kao najugroženijoj grupi nezaposlenih.

Romi na lokalnom tržištu rada

Romska populacija čini grupu najdublje ranjivosti i isključenosti na lokalnom i republičkom tržištu rada. Ukupna zastupljenost Romske nacionalne manjine na evidenciji subotičke Filijale NSZ je 178 lica od toga 94 žena. Podatak ne odražava realno stanje, s obzirom da određeni broj Roma ne želi ili ne naglašava svoju nacionalnu pripadnost prilikom prijave na evidenciju NSZ. Prema podacima Edukativnog centra Roma, broj radno sposobnih i aktivnih odraslih Roma u Subotici je 1.850 osoba. Po popisu stanovništva iz 2011. godine na teritoriji Subotice se 2.959 osoba izjasnilo da su pripadnici romske nacionalne manjine. Ovaj podatak se slaže sa procenama Edukativnog centra Roma (ECR) o broju romske zajednice iz 2006. godine. U radno sposobno stanovništvo ECR je evidentirao i decu starosti od 1996. godišta pa naviše. Podaci ECR su sledeći:

Majka/Staratelj		Otac/Staratelj	
Ukupan broj majki u evidenciji:	56 0	Ukupan broj očeva u evidenciji	55 6
Završeno obrazovanje:		Završeno obrazovanje:	
Bez završene osnovne	41	Bez završene osnovne	28

škole	7	škole	9
Niže obrazovanje	41	Niže obrazovanje	72
Osnovna škola	81	Osnovna škola	13 4
Srednja škola	19	Srednja škola	57
Više obrazovanje	2	Više obrazovanje	4
Zaposlenje:		Zaposlenje:	
Nezaposlena	53 9	Nezaposlena	42 5
Redovno zaposlenje	4	Redovno zaposlenje	10
Samostalna delatnost	6	Samostalna delatnost	22
Povremeno/sezonsko zaposlenje	10	Povremeno/sezonsko zaposlenje	83
Drugo	1	Drugo	16

Tabela 17. Pregled romske populacije u obrazovanju i zapošljavanju²⁰

Uticao tradicionalnog načina života utiče na opšta zapažanja o stanju romske zajednice, veoma mali broj lica uključen je u aktivno traženje posla, žene romske nacionalnosti su opredeljene za rađanje i podizanje dece, nedovoljna je upućenost populacije u mogućnosti ostvarivanja prava i obaveza kod javnih i državnih institucija, postoje predrasude kod poslodavaca kada je reč o zapošljavanju i dr. Postoje brojne druge teškoće vezane za zapošljavanje i poboljšanje položaja Roma na lokalnom tržištu rada i one su uslovljene spletom složenih socijalnih, ekonomskih, političkih i mnogih drugih okolnosti. Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine živi u uslovima ekstremnog siromaštva i veoma lošeg standarda, posebno u zdravstveno-higijenskom smislu, često ne poseduju lična dokumenta, nemaju zdravstveno i socijalno osiguranje, niskog su obrazovanja. Određeni broj Roma ne poznaje službeni jezik, a mali broj ima završeno osnovno obrazovanje, sa veoma ograničenim mogućnostima da stekne više obrazovanje od osnovnog. Većina je nezaposlena, a zaposleni obavljaju najmanje kvalifikovane i plaćene poslove. Veštine stiču samostalno na nekvalifikovani i nespecijalistički način što doprinosi nekonkurentnom položaju na tržištu rada, i ostvarivanju minimalnih zarada. Pozitivno je što se mladi Romi uključuju u školu za obrazovanje odraslih, jer tržište rada nije spremno da prihvati povećan broj nekvalifikovane radne snage.

U 2015. godini, manji broj lica romske nacionalnosti sa teritorije grada Subotice se uključilo u mere aktivne politike zapošljavanja. Tako je 7 lica uključeno u program javnih radova. Kada je reč o adekvatnim merama u 2016. godini usmerenim ka pripadnicima romske nacionalne manjine, neophodno je paralelno raditi na inkluziji i izvan tržišta rada, odnosno, na tretiranju korena njihove socijalne isključenosti – stanovanju, obrazovanju, zdravstvu, uspostavljanju međuetničkih odnosa i sl.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Roma		% učešća Roma u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	8.879	4.183	189	101	2,13%	2,41%

Tabela 18. Pregled broja nezaposlenih Roma i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Broj nezaposlenih Roma na dan 31.12.2016. godine, iznosio je 189 lica od čega 53,44% ili 101 žena. U ukupnoj nezaposlenosti u Subotici učestvuju sa 2,13%.

Ciljna grupa: Romi	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	246	100,00%	117	100,00%
I stepen stručne spreme	229	93,09%	112	95,73%
II stepen stručne spreme	2	0,81%	1	0,85%
III stepen stručne spreme	6	2,44%	2	1,71%

IV stepen stručne spreme	8	3,25%	1	0,85%
V stepen stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VI-1 stepen stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VI-2 stepen stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VII-1 stepen stručne spreme	1	0,41%	1	0,85%
VII-2 stepen stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%

Tabela 19. Pregled nezaposlenih Roma po stepenu stručne spreme

Najviše nezaposlenih Roma bilo je bez završene osnovne škole, odnosno sa I stepenom stručne spreme 95,73%.

Nestručnih nezaposlenih Roma je bilo 93,09%, dok je 6,91% nezaposlenih bilo iz kategorije stručnih, od čega najviše sa IV stepenom 3,25% i sa III stepenom 2,44%.

Posmatrano prema dužini čekanja na zaposlenje, najviše je Roma koji posao čekaju do 3 meseca (18,52%), zatim oni koji posao čekaju između 1 i 2 godine (16,40%) i onih koji posao čekaju između 3 do 6 meseci (15,34%).

Prema godinama starosti, najviše nezaposlenih Roma je u starosnoj grupi 35-39 godina (19,05%), zatim u starosnoj grupi 25-29 godina (14,81%) i u starosnoj grupi 30-34 godine (12,17%). Mladih Roma do 30 godina starosti bilo je nezaposleno 64 lica ili 33,86%.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih Roma sa evidencije		% učešća Roma u ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	4.935	2.745	184	77	3,73%	2,81%

Tabela 20. Zapošljavanje Roma i njihovo % učešće u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01.01.2015. do 31.12.2015. godine)

Tokom 2015. godine, sa evidencije NSZ u Subotici su se zaposlila 24 Roma od čega 12 žena ili 50,0%. Prema stručnoj spremi, najviše se zaposlilo Roma sa I stepenom stručne spreme (62,50%), dok je broj lica sa II, III i IV stepenom stručne spreme bio identičan (12,50%). Posmatrano prema godinama starosti, najviše se zapošljavalo Roma u starosnoj grupi 35-39 godina (25,00%), zatim u starosnoj grupi 20-24 godine (20,83%) i u starosnoj grupi 25-29 godina (16,67%).

Lica romske nacionalnosti tokom 2015 godine nisu koristila subvencije za samozapošljavanje, niti subvencije za otvaranje novih radnih mesta.

PRIORITETI POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA

Imajući u vidu stanje i kretanja na tržištu rada, kao i karakteristike registrovane nezaposlenosti Programom ekonomskih reformi za period od 2016. do 2018. godine (ERP)²¹, koji je ključni dokument za planiranje i praćenje ekonomskih procesa, u okviru Oblasti Zaposlenost i tržište rada, utvrđena je Prioritetna strukturna reforma 14. - Unapređenje delotvornosti mera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim fokusom na mlade, viškove i dugoročno nezaposlene. Navedena reforma usmerena je ka unapređenju metoda i tehnika savetodavnog rada sa nezaposlenim licima, koji je od ključnog značaja za procenu zapošljivosti svakog pojedinačnog lica, u skladu sa njegovim karakteristikama (stepen obrazovanja, radno iskustvo, dodatna znanja i veštine, pol i dr.), kao i karakteristikama tržišta rada, radi uključivanja u mere aktivne politike zapošljavanja koje će najviše doprineti njegovoj konkurentnijoj integraciji ili reintegraciji na tržište rada.

U narednom periodu posebna pažnja biće usmerena na Odluku Saveta EU od 5. oktobra 2015. godine o smernicama za politike zapošljavanja država članica za 2015. godinu, koje su deo integrisanih smernica Evropa 2020 a odnose se na:

1) Podsticanje potražnje za radnom snagom, odnosno stvaranje kvalitetnih radnih mesta, jačanje preduzetništva i malih i srednjih preduzeća, uz poboljšanje sveukupnog ekonomskog ambijenta, kako bi se ublažile prepreke na tržištu rada i podstaklo uključivanje kategorija teže zapošljivih lica;

2) Unapređenje ponude radne snage, veština i kompetencija i usaglašavanje ishoda obrazovanja sa potrebama tržišta rada i delotvornog prelaska iz sveta obrazovanja u svet rada. Posebnu pažnju potrebno je usmeriti ka licima iz NEET kategorije sa ciljem njihove aktivacije i participacije na tržištu rada;

3) Poboljšanje funkcionisanja tržišta rada, uz jačanje socijalnog dijaloga i borbe protiv neprijavljenog rada;

²¹ Usvojen 3. marta 2016. godine

4) Promovisanje socijalne uključenosti, suzbijanju siromaštva i ostvarivanju jednakih mogućnosti za sve na tržištu rada.

Takođe, imajući u vidu Preporuku Saveta EU od 15. februara 2016. godine o integrisanju dugoročno nezaposlenih lica na tržište rada, kao i činjenicu da dugoročna nezaposlenost predstavlja jednu od ključnih prepreka radno-socijalnoj integraciji nezaposlenih lica i utiče na zastarevanje znanja, veština i kompetencija, potrebno je ciljane mere podrške pružiti nezaposlenim licima koja posao traže duže od 12 meseci, uz intenziviranje podrške ka licima koja posao traže duže od 18 meseci.

Uvažavajući smernice i preporuke evropske politike zapošljavanja, pokazatelje stanja i kretanja na tržištu rada Republike Srbije, tekuće reformske procese i dokumente, kao i rezultate prethodno sprovedenih aktivnosti i nalaze procena, utvrđeni su prioriteti politike zapošljavanja u 2017. godini:

- 1) Poboljšanje uslova na tržištu rada i unapređenje institucija tržišta rada;
- 2) Podsticanje zapošljavanja i uključivanja teže zapošljivih lica na tržište rada i podrška regionalnoj i lokalnoj politici zapošljavanja;
- 3) Unapređenje kvaliteta radne snage i ulaganje u ljudski kapital.

MAPIRANJE ZAINTERESOVANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZAPOŠLJAVANJA

Lokalna politika zapošljavanja u interesu je brojnih zainteresovanih strana, koje su prepoznale potrebu učešća u procesu lokalnog akcionog planiranja:

- Lokalna samouprava, (uloga: uspostavljanje adekvatnog poslovnog ambijenta za ulaganje i razvoj preduzetništva, prilagođavanje lokalnih usluga u funkciji bržeg zapošljavanja (dečja zabavišta i obdaništa, bolji transport...), integracija politike zapošljavanja u sve politike razvoja na lokalnim nivou, ustupanje prostora za nove inovativne programe npr. tehnološki parkovi, inkubatori, centri za trening).
- Nacionalna služba za zapošljavanje, (uloga: identifikovanje karakteristika lokalnog tržišta rada i mogućnosti za zapošljavanje, usmeravanje sredstava za aktivne mere politike zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju nezaposlenim licima, posredovanje između preduzeća i obrazovnih institucija i privatnih agencija za zapošljavanje).
- Savet za zapošljavanje grada Subotice, (uloga: koordinacija aktivnosti i uspostavljanje mrežne saradnje svih zainteresovanih strana za sprovođenje akcionog plana zapošljavanja, iniciranje izrade Lokalnog akcionog plana zapošljavanja, implementiranje i verifikovanje mera aktivne politike zapošljavanja).
- Regionalna razvojna agencija (uloga: razvoj mape resursa, trasiranje pravaca razvoja i pružanje konsultantskih usluga preduzećima sa viškovima i novim preduzetnicima).
- Sindikati koji deluju na području grada Subotice, (uloga: podrška zapošljavanju kroz razvoj sindikalne svesti i konstruktivnu podršku procesima privatizacije u pogledu sprovođenja preventivnih mera i usmeravanje otpremnina na novo zapošljavanje; insistiranje na društveno odgovornom i zakonitom poslovanju i unapređenju kvaliteta ponude poslova; predlaganje sredstava za razvoj obrazovnih programa i mera aktivne politike zapošljavanja).
- Udruženje preduzetnika, (uloga: razvoj mape resursa, utvrđivanje potreba preduzetnika za novom radnom snagom, profil radne snage, utvrđivanje trendova privrednih aktivnosti).
- Regionalna privredna komora, (uloga: razvoj mape resursa, utvrđivanje trendova privrednih aktivnosti).
- Aktiv direktora subotičkih osnovnih i srednjih škola, (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zapošljivosti i unapređenju preduzetničkih veština i građanskog društva orijentisanog na akcije i promene).
- Nezaposlena lica,
- Poslodavci, (uloga: kreiranje novih radnih mesta; programi sticanja prve radne prakse za mlade, zapošljavanje teže zapošljivih kategorija lica (stariji od 45, žene, osobe sa invaliditetom, pripravnici,), davanje informacija o budućim potrebama u pogledu znanja, veština i sposobnosti, definisanje standarda zanimanja i kvalifikacija).
- OCD koje se bave osnaživanjem marginalizovanih grupa: Roma, osoba sa invaliditetom, žena, mladih, itd., (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zapošljivosti i unapređenju preduzetničkih veština i građanskog društva orijentisanog na akcije i promene).
- Agencija Infostud (uloga: razvoj mape resursa).

Analiza problema zapošljavanja u Subotici

Proces lokalnog akcionog planiranja identifikovao je sledeće probleme zapošljavanja u Subotici:

2. znatna nelikvidnost u okviru svih segmenata društva,
3. zaostajanje nivoa zarada u odnosu na republički i pokrajinski nivo,
4. nestimulativno radno okruženje - u Subotici se primećuje odliv svih kadrova,
5. neusklađenost potreba lokalnog tržišta rada sa obrazovnom upisnom politikom,

6. nedovoljna povezanost privrede i obrazovanja,
7. nedostatak praktičnih znanja po završenoj školi,
8. marginalizovane grupe imaju posebne teškoće u pozicioniranju na tržištu rada,
9. zakonski okvir zapošljavanja i oblici radnog vremena su neadekvantni, ne postojanje fleksibilnog oblika rada,
10. veliki broj lica koja su starija od 45 godina, a koja prelaze u dugoročnu nezaposlenost pri čemu su nemotivisana za aktivno traženje posla,
11. veliki broj lica mladih od 30 godina nalazi se na evidenciji nezaposlenih,
12. veliki procenat radne snage radi na crno pri čemu nemaju nikakva prava,
13. rad na crno konkuriše aktuelnom zvaničnom tržištu rada i nameće nivo zarade u privatnom sektoru,
14. nedostatak programa i mera usmerenih ka dokvalifikaciji,
15. nedostatak drugih, najčešće psihosocijalnih vidova podrške prilikom zapošljavanja i tokom perioda zaposlenosti osoba sa invaliditetom,
16. nedostatak stručne psihosocijalne podrške i edukacije poslodavaca koji zapošljavaju osobe sa invaliditetom,
17. nedovoljan broj slobodnih radnih mesta, a posebno radnih mesta na kojima se mogu angažovati osobe sa invaliditetom,
18. konkursi NSZ za aktivne mere zapošljavanja nemaju kontinuitet tokom čitave godine, već traju određeno vreme,
19. na polju obrazovanja odraslih nema adekvatne zakonske regulative.

Potencijali zapošljavanja na lokalnom nivou

Kao neiskorištene ili nedovoljno iskorištene lokalne mogućnosti zapošljavanja prepoznaju se sledeći aspekti:

1. Grad Subotica raspolaže infrastrukturom koja se može transformisati u objekte za obuku i prekvalifikaciju lica sa neodgovarajućom stručnom spremom,
2. Lokalna samouprava treba kontinuirano da usmerava snage ka privlačenju stranih i domaćih investitora sa ciljem stvaranja novih radnih mesta,
3. geografski položaj Subotice je prirodno usmerava ka saradnji sa Republikom Hrvatskom i Republikom Mađarskom članicama Evropske Unije u svim oblicima i pravcima razmene znanja, te stimulisanja partnerstava u privrednom i ekonomskom smislu,
4. podsticaji za inovativne načine poljoprivredne proizvodnje i načine prerade,
5. podrška i razvoj novih usluga i kapaciteta za zbrinjavanje starih i iznemoglih lica kao nova rastuća grana uslužnih delatnosti,
6. oblast turizma ostaje neiskorištena mogućnost Subotice i to u sledećim oblicima: banjski, seoski, zdravstveni, ekološki i kongresni turizam,
7. socijalno preduzetništvo, socijalne kooperative, omladinsko preduzetništvo i kreativne industrije nisu dovoljno prepoznate niti iskorištene u Subotici,
8. Lokalna samouprava raspolaže potencijalom za formiranje fonda za biznis inovacije fokusiranog na lokalne preduzetnike, sa definisanim mehanizmom odabira inovativnih ideja i kontinuiranog podržavanja razvoja biznis ideja,
9. javni radovi kao mogućnost angažovanja brojnih nedovoljno kvalifikovanih kadrova sa evidencije NSZ,
10. pre dodele sredstava za samozapošljavanje (od strane NSZ) potrebno je izvršiti selekciju i odabrati najkvalitetnije buduće preduzetnike, a period pred davanje sredstava iskoristiti za kvalitetnu pripremu budućih preduzetnika za posao (radionica kao interaktivan način sazrevanja i razrade biznis ideje),
11. podsticanje kvalitetnije saradnje i umrežavanja ključnih lokalnih subjekata zapošljavanja sa ciljem adekvatnijeg uvida u potrebe i probleme kadrova u Subotici. Uloge umrežavanja i podsticanja treba da preuzme Savet za zapošljavanje,
12. lokalne obrazovne institucije za odrasle deluju sinergijski u pravcu stimulisanja preduzetništva putem kreiranja visoko kvalitetnih programa edukacije. Ulogu koordinatora treba da ima Savet za zapošljavanje,
13. stimulisanje sticanja prakse kod mladih ljudi putem volonterskog rada (uz minimalnu finansijsku podršku lokalne samouprave ili određenog donatorskog programa) ili aktivnim učešćem u nevladinom sektoru,
14. potencijali u oblasti ruralnog razvoja, odnosno diverzifikacije ruralne ekonomije kojima grad Subotica obiluje nisu iskorišćeni u pravcu zapošljavanja i samozapošljavanja. To se posebno odnosi na nove oblike ekonomskih inicijativa poput prerade bio-otpada, proizvodnje organske hrane ili obnavljanja autentičnih lokalnih znanja i veština, inicijativa u turizmu i sl. Planska podrška razvoju ovih oblasti otvara podjednake mogućnosti za stanovnike prigradskih naselja, ruralnih naselja i stanovnike urbanog jezgra.
15. uskladiti srednjoškolsko obrazovanje sa potrebama privrede Grada.

(Najznačajniji elementi)

SNAGE:

- strategija lokalnog održivog razvoja Grada za period 2013 – 2022
- pozitivan pristup lokalne samouprave za rešavanje problema nezaposlenosti
- spremnost za rad nezaposlenih
- aktivnosti poslodavaca i njihova zainteresovanost za otvaranje novih radnih mesta u slučaju subvencionisanja istih
- stvaranje uslova za privlačenje investicija
- otvaranje novih radnih mesta u industrijskoj proizvodnji

SLABOSTI:

- zatvaranje preduzetničkih radnji
- povećanje broja starijih od 45 godina života
- velike migraciona kretanja mladih od 18-35 (odlazak u inostanstvu)
- nesrazmera u strukturi kvalifikacija nezaposlenih i potreba privrede
- postojanje dugoročne nezaposlenosti
- konstantan pad prosečne vrednosti zarada u odnosu na prosek Republike
- porast prosečne starosti aktivnog stanovništva
- postojanje sive ekonomije

ŠANSE:

- stvaranje radnih mesta u poljoprivrednoj proizvodnji,
- otvaranje novih radnih mesta kod novih investitora u Industrijskoj zoni,
- aktiviranje grejfield i braunfield investicija
- nove zakonske odredbe za rasterećenje poreskih obaveza privrednih subjekata i za stvaranje povoljnog privrednog ambijenta za porast zapošljavanja

OPASNOSTI:

- nedostatak visokoobrazovanih kadrova i mladih visokoobrazovanih kadrova,
- povećanje nezaposlenosti usled smanjenja ekonomskih aktivnosti preduzeća i javnog sektora
- nastavak finansijske i ekonomske krize
- slab potencijal preduzeća za inovativne aktivnosti i osvajanje novih tržišta
- porast broja nedostatka mladih sa veštinama koje traže poslodavci

1. OTVARANJE NOVIH RADNIH MESTA					
1.0. 1.1. Podrška poslodavcima					
1.1.					
MERA	OČEKIVANI REZULTATI	INDIKATOR USPEŠNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	IZVORI FINANSIRANJA	FINANSIJSKA SREDSTVA
- Subvencije poslodavcima za zapošljavanje nezaposlenih lica iz kategorija teže zapošljivih	Povećano zapošljavanje	Broj novih radnih mesta Žene/muškarci	NSZ Grad Subotica	budžet RS budžet Grada Subotice	6.250.000,00 dinara iz budžeta Grada Subotice
1.1.2. Program stručne prakse	Povećano zapošljavanje	Broj novih radnih mesta Žene/muškarci	NSZ Grad Subotica poslodavci	budžet RS budžet Grada Subotice	
- Podrška samozapošljavanju					

-	Subvencija za samozapošljavanje	Povećano samozapošljavanje	Broj novoosnovanih firmi Broj lica koja su pokrenula sopstveni posao Žene/muškarci	NSZ	budžet RS budžet APV	
1.3. Javni radovi						
1.3.1. Javni radovi	Nezaposlena lica angažovana u javnom radu	Broj nezaposlenih angažovanih na javnim radovima Žene/muškarci	NSZ GRAD SUBOTICA	budžet Grada Subotice	8.000.000,00	Iz budžeta Grada Subotice
2. OBUKE						
1.1. Obuke za nezaposlene						
2.1.1. Obuke za nekvalifikovane nezaposlene sa ciljem sticanja kvalifikacije/zanimanja	Sticanje kvalifikacije	Broj onih koji su stekli kvalifikaciju i broj zapošljavanja Žene/muškarci	NSZ RRA	budžet RS projektno finansiranje		